

DEBRECZENI SZEMLE

TÁRSADALMI ÉS IRODALMI HETI KÖZLÖNY

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Péterfia-utca 744.

Idő intézendő mindennemű közlemény.

Megjelen vasárnap reggel

Hirdetések alku szerint s a lehető
legjutányosabban számíttatnak.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓTULAJDONOS GYÖRI JÓZSEF

(*) Jelentjük t. olvasóinknak, hogy több oldalról nyilvánult óhaj folytán lapunkra, a helybeli t. közönség számára is előfizetést nyitunk. A jul. aug. hónapokra terjedő ciklus előfizetési díja 1 frt, mely a kiadóhivalba küldendő (P.-fia utca 744.) Előfizetőink az eddig megjelent számokat is kapják.

A társadalom ellenőrzése.

(*) Minden embernek van egy elvitathatlan joga, a melyet már születésekor magával hoz, s ez: a megélhetés joga. Fentartani létét kedvező körülmények gyámolításával, fentartani ellenséges viszonyok nyomása alatt küzdelemmel. Küzdünk a mindennapi kenyérért, küzdünk embertársaink tisztelétéért, mert társadalmi életben ez utóbbi ép oly feltétele a tisztességes létezésnek, mint az előbbi.

Egy kifejlődött társadalomnak van annyi hatalma, hogy valakit kebelébe befogadhasson, vagy kebeléből kirekeszthessen. Egy az emberi jogokon és kölcsönös szereteten alapult társadalom szigorú ellenőrzést gyakorol tagjai felett. S ha azt a társadalmat magas erkölcsi fogalmak vezetik ítéletében, üssön ez ki bármily szigorúan, nem kelthet sem reményt, sem visszavonást, sőt idővel gyümölcsöző lehet még arra a szerencsétlenre is, akit egy időre lesujt.

A társadalmi kapcsok egyik legszentebbike a családi kötelék. Ha ez megszággattatik, megrendül az egész társadalom s egyensúlya felbomlik. Mig ha e kötelék erőse van fűzve, általa az egész

emberi társaság a leggyöngédebb s mégis a legszilárdabb fonallal szövetik egybe.

Korunk társadalmában e szent, e szilárd kötelék is lazulóban van. Példa rá ez ősz magyar város; ha tovább nem megyünk is. Tartsunk csak egy kis szemlét városunk lakossága fölött. Mily ritka a családok közt az egyetértés, mily ritka az egyes családok közti öszhangzás, s mily rengeteg mérvben terjed a családtalanság. Igaz hogy a jelen kedvezőtlen viszonyok, különösen a „szellemi vagyonosak“ osztályának mód nélkül megnehezítik a család-alkotást. Ez osztályban a verseny is óriási, s társadalmunk nem találván még el az igazságos mértéket, legtöbbször az üres fejű henczegőt jutalmazza, míg az igazi érdemet háttérbe szorítja.

A társadalommé a feladat, szigorúan itélni a fölött, kit fogadjon kebelébe, s részesítsen a társaságos élet előnyeiben. S a társadalom ítéletének nem szabad egyoldalunak lenni. Neki az egyénnek nemcsak anyagi, hanem erkölcsi értékére is, és ez utóbbira még sokkal inkább, tekintettel kell lennie. A ki az e tekintetben alkalmazható legenyhébb mértéknek sem felel meg, mely tán így volna megállapítható: „nem gyarapodni a más rovására“ azt a társadalomnak nem szabad kebelében tütnie.

És kik azok, a kik a más rovására szoktak gyarapodni? Nem annyira a vagyontalanok, mint ezt sokan gondolni szeretik, mint inkább a családtalanok. Ezeknek nem levén házi tűzhelyök, a másokét keresik fel, s annak békéjét — sokszor egész öntudatlanul, többször rosszul felfogott önértékből — megzavarják, feldulják.

Az egyéneknek megadni a család-alkotás feltételeit: az állami törvényhozás gondja; a társadalom feladata ellenőrködni, hogy a megadott

feltételek közt e honpolgári kötelesség teljesített-e, s miután, mint fentebb mondtuk, a társadalom érdekeit leginkább a családtalanok veszélyeztetik, ennek a kebelébe lépés legfőbb feltételül a család-alkotást kell szabnia, mely feltételt csak nagyon ritkán és kivételes esetekben szabad elengednie.

Kirándulás Debreczenből — Fiuméba.

A „debreczeni iparos ifjuság önképző és betegsegélyező egylete“ — a f. év szeptember hó 8-án Debreczenből Fiuméba és vissza rendezendő kirándulásra a t. közönséget ezennel részvételre felhívja.

Az összes kirándulók Debreczenből a mondott napon külön II-od osztályu személyvonaton indulnak Fiuméba, s minden részvevő az igazolási jegy átvételénél, személyenként 22 forintot tartozik lefizetni Huber József egyleti elnöknel (piacz-utca) vagy Mayer Ferencz egyleti pénztárnoknál (Bikáépület.)

A kirándulásban való részvételre jelentkezhetni már a mai naptól kezdve, egészen a u g u s t u s hó 15-ig. — A menetjegy az indulástól számítva 14 napra terjed.

E kirándulásban részt vehet minden iparos, kereskedő, s a társadalom többi osztályaiból is bárki. A kirándulás célja Fiumében, e magyar tengeri kikötő városban az egyes ipartelepeket, gyárakat megtekinteni, esetleg üzleti és más kereskedelmi összeköttetéseket létesíteni.

S a mennyiben a részvevők a trieszti kiállítást is megtekinteni óhajtanák, a kirándulást rendező iparos ifjusági egylet intézkedett, hogy Fiuméből Triesztbe és vissza Fiuméba rendkívüli mérsékelt árú menetjegyek adassanak ki.

Minthogy pedig Fiume városának, mely az odaérkezendő vendégek elszállásolásáról szives gondoskodni, a kirándulók neveit már eleve bejelenteni szükséges: felhivatnak mindazok, kik a kirándulásban résztvenni kívánnak, hogy e szándékukat akár az egylet elnökénél, akár az egylet pénztárnokánál mielőbb bejelenteni sziveskedjenek.

Egyéb tudni valókról hirlapok s külön nyomtatványok útján fog értesíteni a közönség.

Debreczen 1882. július 29.

**A kirándulást rendező
bizottság.**

Irók és művészek kirándulása.

Az írók és művészek kirándulásuk alkalmával U j v i d é k e n rendezték első nagyobb hangversenyüket, általános tetszés mellett. Feleki Miklós hatással szavalta Komócsi Józsefnek „Az aldunán“ című költeményét, Krisztinkovich Béla zongorán előadta Liszt Ferencz „Nyáréji álom“ című átiratát, továbbá a mester egy rapszódiját s mindkettővel sűrű tapsokat aratott. Majd Solymosi Elek a „Cornevillei harangok“ keringőjét éneklé, még pedig ismételve, miért a hallgatóság lelkesen megújrázta. Pettykó Imre magyar ábrándot hegedült, dr. Torday Ferenczné asszony a „Troubadour“-ból énekelt. Maleczkyné asszony a „Hamlet“-ból az örülési áriát adta elő nagy sikerrel, Maleczki pedig a „Bánkbán“ bordalát énekelte. A hangverseny egész jóvedelmét a városnak ajánlották föl jótékony czélokra. Kiválóan sikerült a banket is s utána a fényes bál. Két órakor a társaság nagy tömeg kíséretében indult a hajóhoz, hol P. Szathmáry Károly mondott búcsú-beszédet, harsány éljenzés között. A város utczái ki voltak világítva s a pétervárad i várból görögtűz gyuladt ki. Reg. 8 órakor az „Erzsébet“ hajó Z i m o n y b a érkezett.

A legközelebbi állomáson már külföldre, a szerbek fővárosába, jutottak a kirándulók. Belgrád rendkívül szívélyesen fogadta a magyarokat. A tudományos akadémia küldöttsége nevében Mraovics Theodozius archimandrita magyarnyelven üdvözlé a társaságot, Majd Miletics szerb nyelven szólt, sajnálatát fejezve ki, hogy az idő rövidsége miatt a város nem tehetett nagyobb előkészületeket. A beszédet Stancsich főispán tolmácsolta s az nagy tetszést aratott. A magyarok nevében ismét Pulszky Ferencz válaszolt, örömét fejezve ki a szerb és magyar jó viszony fölött. Az osztrák-magyar nagykövetség részéről Tóth Vilmos attaché, Ambrózy százados és Bellaágh alkonzul voltak jelen. A társaság megtekinté a várat, a sziklába vágott régi löportárt, a várost, a muzeumot s a színházat. A vendégekhez Khevenhüller osztrák-magyar követ és Garassanin miniszter is csatlakoztak, kik megtették velök a körutát a városban.

P a n c s o v á n már nagy tömeg várta a vendégeket. A parton hosszú kocsisor állt. — A német dalárda üdvözlő dalt énekelt s egyik tagja beszédet is mondott. A magyarok vezérszónokának, Pulszky Ferencznek ismét alkalma volt kiemelni, hogy az ország szélén, a határvidéken, csak oly hazafiságot tapasztal, mint az ország szívében. A kirándulók aztán megtekintették a telepítvényesek számára épülő falukat: Hertelendy-falvát, Nagy-György-falvát és Ormós-falvát. Nagy György kormánybiztos az irodalom pártfogását

kérte a közhasznú vállalatokhoz, Pulszky Ferencz pedig melegen üdvözölte a tevékeny férfit, ki itt jobban helyén van, mint a képviselőházban, hol beszédekkel nem sokat használnak a nemzetnek. A társaság azután szakadó esőben a selyemfonóhoz hajtatott, majd banketre gyűlt össze a népkertben. A felköszöntők egyhamar nem akartak véget érni. Stancsich főispán a királyi párt, Feleki a panacsovaikat élteté, Pulszky a város jövőjére, Christian polgármester az írókra, Nagy György a hölgyekre, Kiss József Felekiné asszonyra mondott köszöntőt; majd Székely József a hazafias lakosokat, Feleki Nagy György kormánybiztost, Szathmáry Károly Christian polgármestert, Uhrváry Lajos pedig Stancsich főispánt élteté. A szívélyes búcsú után a társaság a város két diadalívén áthaladva, a hajóhoz ment s folytatta útját B a z i á s r a, a hol Patyaszky Elek krassómegyei alispán, Voerle polgármester és Asbóth Adolf megyei főpénztárnok mondtak üdvözlést; onnan pedig D r e n k o v á r a indult a kirándulók hajója, melyet tegnapelőtt reggel a „Kazán“ nevű gőzessel cseréltek föl s azzal O r s o v á r a utaztak.

Itt a hajó állomás pompásan fel volt diszítve s nagy tömeg várt a parton. Az alispán s polgármester üdvözlése után a társaság a várost szemlélte meg, s nem sokára rá a turn-szeverini és bukaresti magyar küldöttséggel együtt a V a s k a p u felé vette útját. A kirándulás programjában említett helyeken: a Herkules-fürdőben, Bukarestben, Kecskeméten s másutt nagy előkészületek folynak. Az e hó 24-kén rendezendő kecskeméti ünnepélyre a város külön küldöttséggel hívja meg Jókai Mórt. Bukarestbe is hitták, de a koszos író távirati uton válaszolt, hogy betegsége miatt nem mehet.

(F. L.)

Nagy zene-ünnep Zürichben.

A zürichi egyetemes zene-egyesület, melyet Liszt Ferencz nagy hazánkfia alapított 1858-ban, folyó hó 22—25. napjain nagyszerű ünnepélyt rendezett ugyancsak a maestro elnöklete alatt, ki ez alkalomra Weimarból érkezett oda.

Az egyesület évenként szokott ily ünnepélyeket rendezni Németország nagyobb városaiban, mint Lipcsében, Weinmarban, Kasselben, Hannoverában stb. Első eset, hogy az egyület 23 évi fenállása óta külföldön, ezuttal épen Svájcban rendezzen ünnepélyt.

A „Hang-csarnok“ nevű nagyterem ez alkalomra színültig megtelt közönséggel, köztük több zene-notabilitással. Az első számot Liszt Sz. Erzsébet legendája képezte, s ez töltötte be az egész va-

sárnap délelőttöt. Hétfőn délután 2 órakor nagy társas-ebéd volt a „Bellevue-szállodában“, melyen Liszt elnöklete alatt az egyesület, a zenetársulat tagjai s számos idegenek vettek részt. Mondani sem kell, hogy itt is főképp a maestro ünnepeltetett.

Este tartatott a második kar-verseny, melyen Becker Albert berlini zeneszerző miséje adatott elő. Ez képezte a műsor fényponját. A darabról a külföldi lapok nagy elismeréssel szólnak; dicsérik különösen annak hangszerelését.

Kedden reggel az összes művészek a székesegyházba gyűltek orgona-hangversenyre, melyen többek közt Saint-Saëns Candelie k. a. Lisztnek egy phantaziájával vett részt. Záradékul több ének-szám következett, s Lisztnek egy még kiadatlan húros négyese (Angelus) magas szárnyalású s ihletett mű.

Az ünnepély rendkívüli sikert aratott. A maestro, ki maga vezette a karokat, többszöri kihívásban s rendtegetapsban részesült.

Lisztről H i p p e a u r, a „Renaissance Musicale“ tudósítója rendkívül meleg hangon emlékezik meg, s azt mondja, hogy bármelyik szent büszke lehetne arra, hogy Liszt Ferencz nevét viseli.

KÖLTEMÉNYEK.

A nyomor gyermeke.

Küszöbről küszöbre egy ifju jár,
Halvány arcza, tekintete sovár,
Nyövétt mezében, bár titkolná,
A hüvös légtől didereg;
És gyenge hangjával imigy szól:
„Adjatok munkát emberek!”

„Ne nézzétek e vézna alakot,
Munkaképtelen azért nem vagyok.
Közületek akármelyikkel
Versenyt dolgozni én merek,
S erőt érzek minden tagomban:
Adjatok munkát emberek!”

Mi a mesterségem, azt kérditek?
Nevelni nem neveltek semminek.
Elárvult voltam mint gabnaszem,
Mely kalászából kipereg,
S ott marad a földön taposva...
Adjatok munkát emberek!

*

Hányta mindeddig az élet szele
Sajkám, s partot nem érhettem vele.
De ha nem is kísért szerencse,
Egy némely tájat ismerek,
S másokat kalauzolhatok tán...
Adjatok munkát emberek!

Azt mondjátok, munkás kéz van elég,
S újnál többet ér a próbált derék.
Oh hogya, mint én, úgy tudátok,
Mily renyhe e munkás sereg!
Felfér még egy oda, higgyétek:
Adjatok munkát emberek!

Van bővön a világ műhelyében
Szerszám gazdátlanul s bitang kézben.
Egyet a sok közül azért hát
Kezembe én is hadd vegyek;
Nem lesz az hűtlen kéz, ígérem:
Adjatok munkát emberek!

Hogy ily külső, s üres ígéretek
Nem nagyon jó ajánló levelek?
Az égre! hazug arcszínemre
S rongyaimra ne nézzetek!
... Vagy nézzetek, és szánalomból
Adjatok munkát emberek!"

Akadtt a sok kérésre végre, ki
Segélyre nyújtotta kezét neki:
De ő a kezét viszatiltja,
S könnye az érzéstől pereg:
„Ne, oh ne alamizsnát,” szól, „de
Munkát, adjatok emberek!"

Rousseau.

(Schiller)

Emlékjele feslett századunknak,
Örök bélyeg testén önhonodnak:
Rousseau sirja, üdvözöllek itt!
Nyugtót kérek porladt tetemedre,
Nyugtót földön hiában keresve,
Találjanak benne hamvaidd.

Gyógyul-é be már a vetemült seb?
Volt sötét kor, sirba dőltek bölcsek,
Most világosb van, s im dől megint
Socratesnek mérget nyujt az álhit,
S keresztyének közt szenved halálig
Rousseau, ki keresztyént emberít.

Ford. Györi József.

Szemelvények Darwinból.

A szerv nem használás által elkorcsosul.
Legmindennapibb példa, hogy a házi állatok fülei
többnyire lekonyultak; mert nem levén nyugtala-
nitva, nem igen használják fülizmaikat.

A kutyára vonatkozólag azt mondja Dar-
win, hogy szelid fajai nem egy és ugyanazon ő-
störzsből származtak, hanem több vad ebfaj szelidít-
tetvén meg, némely esetben ezek összekeveredtek,
s ezek vére folyik a mi házi ebeink ereiben. — A
ló válfajai azonban szerintem mind ugyanazon egy
vad fajból származtak. — A tyukok az egy vad
indiai tyuknak: a gallus bankivának utódai.
A házi kacsák és szelid tengeri nyulak a
vadkacsák és vad tengeri nyultól származtak.

Az állatok tenyésztés általi átalakítása
sok tenyésztő által egész tervszerűen üzetik; így
p. Szászországban a merino-juhokat havon-
ként háromszor egy asztalra állítják s tanulmá-
nyozzák, s a juhot mindannyiszor lerajzolják és
osztályozzák, úgy hogy csak a legjobbak választat-
nak aztán ki a tovább tenyésztésre.

Darwin rendkívüli ritkaságnak tart egy ki-
tűnő tenyésztő tehetséget, mert annak éles figye-
lemmel éveken át kell tanulmányoznia több nem-
zedéken keresztül az állatot.

A macskák közt ritkán látunk valami új
válfajt feltűnni vagy megmaradni, mert a macskát
éjjeli kóborló természeténél fogva nehéz páro-
sítani.

Az elefánt, ez a leglassabban szaporodó
által, Darwin számítása szerint, ha 30 éves korá-
tól 90-ig folytatná a szaporítást, úgy hogy maga
még tovább élne 100 éves koráig, 740—750 év
mulva egyetlen párról 19 millióra szaporodnék.

Hogyan korlátozzák vagy mozdítják elő a
növények és állatok kölcsönösen egymás
szaporodását, erre Darwin a következő példát
hozza fel: az árvácska vagy 3 színű viola (viola
tricolor) megtermékenyítésére mulhatatlanul szük-
ségesek a pöszörök vagy pöszméhek, mert más
méh-fajok nem látogatják. A pöszöröket pedig na-
gyon pusztítják a mezei egerek, ezeket ismét a

Sió.

macskák. És így valami ilyen macskaféle állat jelenléte egy vidéken, befoly bizonyos ottani növények szaporaságára.

A létérti küzdelemről ezt mondja Darwin:

„Minden szerves lény mértani arányban törekedik szaporodni, és életének valamely része vagy valamely évszak alatt vagy legalább időközönként meg kell küzdenie a létért és nagy pusztulást szenvednie.“

Darwin a gerincesek östypusának valami uszó hólyaggal bíró alakot tart, miután a halak uszóhólyaga „eszményileg azonos“ a gerincesek tüdejével.

A virágok színes volta arra való, hogy azok a rovarok által észrevéttessenek. Azok a növények, a melyek csak a szél által termékenyítettek meg, rendesen szintelen, igénytelen virágokat hoznak.

Apróságok.

A nő kötelességeit így írja elő Rousseau:

Tetszeni a férfiaknak, javokra munkálni, megkedveltetni s tiszteltetni általuk, nevelni őket zsenge s gondozni nagy korukban, tanácsolni, vigasztalni, éltöket megédesíteni.

Aztán hozzáteszi, hogy e törvény örök időkre szól s a nőket már zsenge koruktól tanítani kell rá.

*

Shakspeare Othellója Párizsban a Delavigne színházban csak azért bukott meg, mert előfordul benne a „mouchoir“ (zsebkendő) szó, melyet az akkori párizsiak izléstelennek találtak s a melynek hallása egészen kihozta őket sodrúkból.

*

A mivel t társalgó ból.

Ha hölgyekkel megyünk, a legidősebbnek mindenkor nyújtuk karunkat.

Estélyeken, bálokon stb. a megjelenteket a házigazda barátja vagy rokona annak elébe vezeti, s az ujonnan jött köszöntvén a házigazdát s a társaság jelenlevő tagjait, helyet foglal. Hölgyeknek, idősb férfiaknak s általában köztisztviselőben álló egyéneknek a házigazda elébe szokott menni.

Bálban családunkhoz tartozókat csak a vége

felé vigyünk táncolni. Előbb a háziasszonnyal s más idegen hölgyekkel kell táncolni.

Oly egyénekkél sétálva, a kiknek tisztelettel tartozunk, ha ketten vagyunk, a jobb oldalt, ha hárman, a középet engedjük át.

*

Diogenes, mikor kérdezték tőle, miért járnak a bölcssek a gazdagok után és nem a gazdagok a bölcssek után, azt felelte, mert emezek megismerik hiányukat, amazok pedig nem.

H i r e k.

(*) **Eljegyzés.** Győri József lapunk felelős szerkesztője a mai napon vált jegyet Csik-borsovai Borsovay József, 48-iki honvéd őrnagy, ismert kitűnő ötvösünk bájos és művelt leányával Erzsike kisasszonnyal.

(*) **A debreczeni főiskola** szellemi s anyagi ügyeinek megvizsgálására kinevezett egyházkerületi küldöttség munkálatait e hó 24-én kezdette meg. Örömmel regisztráljuk egyik laptársunk eme hírét. Eljött az ideje, hogy megtudjuk, kálvinista egyházunk e büszkesége: a ref. főiskola ügyei hű kezében nyugszanak-e vagy nem. Ugy is nagyon különös hírek keringenek egy idő óta legfőképp az iskolai pénztár állásáról.

(*) **Az aug. 2-diki ünnepély programja.** A főiskola előtti téren gyülekezés $\frac{1}{4}$ 3 óráig. $\frac{1}{2}$ 3 órakor ünnepélyes kivonulás a honvéd sirokhöz. I. A honvéd temetőben: 1. „Szózat.“ Előadja a főiskolai ifjuság. 2. „Élet vagy halál.“ Petőfi Sándortól. Szavalja Gressner Imre 4. éves hittanhallgató. 3. „Talpra magyar, hi a haza.“ Énekli a főiskolai ifjuság. 5. Emlékbeszéd. Irta Zolthay Lajos hittanhallgató; fölolvassa: Biber József 3. hittanhallgató. 5. Ének. II. A főiskola előtti emlékkertben felállított honvéd emléknél: 6. ének. 7. „A nemzethez.“ Petőfi Sándortól. Szavalja: Jeney Miklós. 8. Ének. 9. „Az ezredik év.“ Komócsi Józseftől. Szavalja: Kiss Sámuel joghallgató. 10. „Hymnus.“ Előadja a főiskolai ifjuság.

(*) **A depr. orsz. dalárünnepélyen** a katona zene mint hirlík, nem vesz részt. A Militár-Commando megtagadta. Nem hisszük, hogy az ünnepély ezzel olyan nagy csorbát szenvedne; különben sem volna értelme mindenféle hangászok illetén csoportosításának.

(*) **Esküdtszéki tárgyalás** volt a tegnapi napon ismét. Gál Mihály árvaszéki elnök vádolta a

mult szombaton elítélt Gusztinyi Sándort és Tóth Kálmánt az „Ébresztő“ mult évi 13, 30, 31, 32, 33, 39, 40 és 41 számaiban megjelent rágalmazást s becsületsértést magokban foglaló cikkekért. A tárgyalás lapunk zártakor még nem ért véget, különben sem terünk, sem kedvünk a közérkölciséget és jó ízlést mélyen sértő irmodoru emberek által üzött efféle huzavonó komédiával hosszasan foglalkozni. (Lapunk zárta után értesülünk, hogy a késő estig tartó tárgyalás vádlottak felmentésével végződött. Már hogy áll ez összhangzatban a mult heti végzéssel a midőn az Ébresztő vád alatti munkatársai teljesen a z o n o s vétségért ítéltettek el? Ezt mondja meg a vádlottakat felmentő 9 esküdtur; mi csak a társadalomra hivatkozunk, hogy mondjon szigorú ítéletet az oly minden kritikán alól álló piszkolódo cikkek íróira.)

(*) **Az eszlári gyilkos sakter** még mindig nem birható vallomásra. Azt igyekszik elhitetni a bírósággal, hogy az, a mit fia Solymosi Eszternek nézett, egy tréfli lud volt (!) Szinte pirul az ember orczája, ha elgondolja, hogy a XIX. századi magyar igazságszolgáltatást így akarják l u d d á tenni.

(*) **A colera nostra** nevű járványos betegség már itt-ott szörványosan fellépett. Közelebb a fővárosban fordult elő ilyen eset. Városunkban még hivatalosan a baj fellépte nincs konstátálva, de nincs kizárva a lehetőség, hogy a mostani sürű halálozást valami ilyen járványféle okozza. — Ezzel kapcsolatban megemlitjük, hogy lapunk a heti születések és halálozások statisticáját, a mely egy idő óta nem közöltek hirlapilag, a közönség tájékozása érdekében szivesen közzétenné.

(*) **Hatalmas égháboru** vonult keresztül pénzekre virradóra városunk fölött. A lég tulfeszült villamossága cikázó villámokban adta ki mérgét, melyek a levegőt nagy mértékben megtisztították. E mellett jócska eső hullott, mely az egész mezőségre termékenyítőleg hatott. Mint értesülünk, ez éjjel a villám egy Bereczné nevű fehérkenyérsütőt lesujtott. A szerencsétlen nem halt meg, azonban beszélő képességét teljesen elvesztette.

(*) **Liszt Ferencz** nagy hazánkfia befejezte nagy Sz. Ferencz Trilógiáját, a mű 3-ik része („Az ég csodáit megasztaló Sz. Ferencz“) nemsokára előadásra kerül. Esméje Ozanan egy töredékéből van véve. Legujabban pedig két rhapsodiát irt a nagy művész, melyek egyikét Zichynek másikát Munkácsinak ajánlotta.

(*) **Az eszlári gyilkosság** ügyében a vizsgálóbíró Vasárnap vagy legkésőbbén hétfőn fogja kimondani a különös vizsgálat elrendelését, mely

tudvalevőleg a bűnrészesek ellen indittatik meg. Sharf Mórictot nem számítva, jelenleg huszan vannak letartóztatva és pedig 19 zsidó és egy keresztény: Matej rusznyák tutajos.

(*) **Magyar művészek kitüntetése.** A bécsi műakadémiában, mint rendesen, most is magyar növendékek nyerték el a legjobb jutalmakat. Az antik díjat, antik minta után készített legjobb rajz után Láng Ferencz budapesti ifju nyerte. Az ezüst Füger-féle érmet nyerte Loránfi Antal Kecskemétről e théma legjobb megoldásáért: „Szent Sebestyén martyr mint feltámadt jelent meg a nép és császár előtt.“ Ösztöndíjat nyert Déri Kálmán Bécsből, állami utazási ösztöndíjat Hirschl Adolf Temesvárról továbbá Josnovics Pál Verseczről, s Fröhlich Károly Pozsonyból. A Pein-féle díjat építészeti rajzért Ilkits György nyerte Zimonyból. A Rosenbaum-féle díjat végre Mirkovszki Géza Jász-Fényszaruból e kérdésre: Egy renaissance fakereszt terve a sixtinai Madonna másolata számára.

(*) **Csiky Gergely**, ki az egész nyarat visegrádi villájában tölti, tegnap fejezte be a „Stomfali család“ című négy felvonásos színművét, melyet augusztus hóban nyújt be a nemzeti színházhoz. A jeles drámaíró e befejezett műve után a népszínház számára készülő művét fejezi be, melyből szintén megvan két felvonás.

(*) **Zenei csoda.** Liszt jelenleg Bayreuthban van kíséretével. Nehány tanítványa van, kik méltó feltűnést keltenek, többek közt egy fiatal török s egy 27 éves ifju ember, kinek érczes erős althangja van. Egész lénye nőies, azonban beszélő hangja baritont sejtetne, ha énekhangja nem volna tiszta alt. A „Parszifal“ előadásokon a női karban énekel.

(*) **A kolozsvári színház** az idén nem csekély zavarba jött, mert 17,000 frt deficitje van s semmi-féle fedezetet fölmutatni nem képes. Most a „Magy. Polgár“ arról értesül, hogy ő felsége elrendelte, mikép a kolozsvári nemzeti színházra és kivált a kiadási többletre vonatkozó iratok hozzá fölterjesztesse megvizsgálás végett. Csak mégis „a legelső magyar ember a király.“

(*) **Napfogyatkozás.** A nevezetesebb európai csillagvizsgáló intézetek igazgatói abban egyeztek meg, hogy az 1883. évi május havában történendő teljes napfogyatkozást a csillagászati tudomány minden eszközeivel tüzetesen fogják megvizsgálni az arra legalkalmasabb pontról s e célból expedíciót fognak rendezni a Marquesas szigetekre. Mint-hogy közösen egy hajót fognak szerelni, mely a csillagvizsgálókat és a szükséges szereket San-Franciscából az említett szigetekre vigye: elhatározták,

hogy az összes európai hatalmakat támogatásra szólítják fel.

(*) **Lesbos sziget veszedelme.** Athenéből jelentik, hogy Lesbost, melyen egykor a híres görög költő, Sapphó élt, nagy csapás érte. Előbb óriási vihar dult több óráig a szigeten, majd ennek elálltával oly jégeső zúdult meg, mely páratlan a maga nemében. Tojás nagyságu jégdarabok estek, lekopasztották az erdők fáit, tönkretették a mezőket, s egy embert agyon ütöttek. Az állatok között is nagy pusztítást okoztak a nagy jégdarabok, a lesújtott juhok száma sok százra rug. A borzasztó csapás ugyan csak tíz perczig tartott, de elég sokáig, hogy a szegény szigeti lakók ez évi termését teljesen tönkre tegye. Kiderülven az idő, a jégdarabokat a nap heve csak több percz után olvashatta el.

(*) **A magyar ipar a trieszti kiállításon.** Mint a magyar kiállítók névsorából kitűnik, a trieszti kiállításon a magyar ipar 369 kiállító által van képviselve, kiknek nagyobb része és pedig 177 budapesti. Továbbá jelentkeztek még Pozsonyból 15, Fiuméből 11, S.-Sz.-Györgyről 9, Temesvárról 8, Koloszárról 7, Pécs és Verseczről 5—5 Szeged, Sopron, Miskolcz és Brassórol 4—4, Arad, Ujvidék, Ujpest és B.-Csabáról 3—3, Besztercebánya, Kassa, Eger, Szombathely N.-Várad, Kecskemét, Ungvár, Zólyom, Pápa, Tokaj Szegszárd, Pellárd és Nagyszentmiklósról 2—2, Szarvas, Nagy-Bánya, Futtak, Ipolynyék, Besztercze, Sövényfalva, Eperjes, Debreczen, Liptó-szent-Miklós, Gáboltó, Szepes-Leibitz, Hatzfeld, Felső-Lendva, Szörény, Szt.-Gotthárd, Kis-Lipnik, Király-Telek, Herend, Kovászna, Borszék, Nógrád-Berczel, Görgénysóakna, Ruszt, Kaposvár, Bikszárd, Magyar-Igen, Puszt-Fegyvernek, Esztergom, Sz.-Régen, Keszthely, Körmed, Dorogna, Késmárk, Babarczfalva, Szántó, Tata, Pöstyén, Buziás, Tiszoljz, Uj-Verbász, Selmech, Török-Becse, Moha, Bazin, Ó-Gyalla, Sz.-Fehérvár, Maros-Vásárhely, Petersdorf, Mátészalka, Zalatna, Medgyes és Déváról 1—1 kiállító.

(*) **Népünnepély.** Szent-István napján Budapesten rendezendő népünnepély nagyszerűnek ígérkezik. Lesz például ökörsütés: a pecsenyéből ehetik, a ki csak hozzáfér. Ehhez aztán lesz szintén ingyen egy hordó bor. Lesznek versenyek is: friss víz-ivás verseny, legszebb hölgyek szépség-versenye, legszebb női szemek verseny, kis kezek, nagy fejek, nagy orrok, nagy fülek verseny, legmagasabbak legalacsonyabbak, legkövérebbek verseny stb. stb. Hát erőnyes nők verseny nem lesz? a mai korban erre volna szükség.

(*) **A montenegrói fejedelem mint drámaíró.** Miklós montenegrói fejedelemről közelebb azt

hozták a lapok, „Balkanska Carica“ czimvel három felvonásos drámát írt. Mint Csettinjéből írják, e mű nem felel meg a dráma fogalmának, hanem tényleg inkább költemény vagy dialog, számos szépségekkel de — ép úgy mint II. Péter vladika művei — nem szinpadra való, csupán csak montenegróiaknál fog nagy hatást előidézhetni. Tárgya a montenegrói történelemből van merítve, és pedig azon epizódot mondja el, midőn Cenojevics Sztánkó (Stanica) elhagyta ősei vallását és törökké, Scutariban nagyvezérré és a Busallik törzsatyjává lesz. A sok szép helyet tartalmazó költemény nem fog nyilvánosságra hozatni.

(*) **A Mátyás király- emlékszóbor bizottság megalakult Kolozsvárott.** Elnök Eszterházy Kálmán gróf. Alelnökök: Szabó Károly és Minorich Károly. A szülőházának megjelölésére állítandó emléktábla feliratát dr. Szabó Károly egyetemi tanár szövegezte s következőleg szól: Ebben a házban született 1442-ben Hunyadi János és horogszegi Szilágyi Erzsébet fia, Mátyás, Magyarország dicső királya. Szülőháza iránti kegyeletből Mátyás király 1467-ben e házat minden tartozandóságaival együtt s annak akkori tulajdonosait Kolb István s nejét Méri Orsolyát s ennek hugát Margitot, valamint maradékait minden királyi adó és közterhek viselése alól örökre felmentette. Mátyás király ezen kiváltságlevelét II. Rákóczy György erdélyi fejedelem a nagy király halhatatlan emlékezete iránti tiszteletből e ház akkori tulajdonosa Kovács Gáspár kolozsvári főbíró és utódai részéről szóról-szóra átíratva és megerősítette 1649-ben. Ez emlékkövet legnagyobb fia szülőházára szab. kir. Kolozsvár városa, mint e ház tulajdonosa tétette.

(*) **Párisban** sajtószertű irodalmi pert tárgyalt közelébb az ottani törvényszék. A vádlott Ernst Amelie kisasszony, ki az élő írók színműveiből és költeményeiből felolvasásokat szokott tartani, melyek nagy tetszésnek örvendenek s ilyformán szépen jövedelmeznek. — Az írók társasága, látva a sikert, közelébb lefoglalta egy előadása jövedelmét, igényt táplálva a színművek előadása után járó tízenkét százalék iránt. A semmitőszék azonban megkülönböztetve a szavalati előadást a színi előadástól, a vádló társulatot keresetével elutasította. Az alperes nő különben egy csomó nyilatkozatot mutatott be a tárgyalás alkalmával Hugo, Sardou, Coppée és más hírneves francia íróktól, melyekben ezek kijelentik, hogy az Ernst kisasszony iránt támasztott követelést helytelenítik s hogy az általa esetleg fizetendő díjak reájok eső részét nem fogadják el.

(*) **Hárfa-művész a szultán háremében.**

Dubez hárfa-művész keleti utjáról érdekes dolgokat beszél. A hárfa-művész a szultán udvaránál is játszott, s egy alkalommal a szultán háremében is hangversenyzett. Ritkán nyíltak meg európai művész előtt a hárem ajtajai. Megvallom — írja a művész — hogy a sajátságos előkészületek heves lüktetésbe hozták ereimben a vért. Midőn a háremör sietett felém, üdvözölt, azután pedig rögtön maga után zárta be az ajtót. Haladtam különféle lépcsőkön s az örök minden léptemre figyeltek. Ha az örök észrevettek valahol egy-egy női fejet megjelenni, a bájos női fej — milyen kár — rögtön eltűnt. — Végre beértünk egy nagy és pompás terembe, a mely egészen üres volt. A terem egyrésze nekem volt fentartva, a többi a nőknek. A rendezés igen sajátságos volt. Ugyanis az a hely, mely nekem volt fentartva, igen fényes világításban állott, a többi pedig teljesen sötét volt, úgy hogy hallgatóim engem igen jól láthattak, én pedig szintén vethettem egy pár pillantást reájok. Azonkívül egy farácszat választott el bennünket. Nehány percz után a háremhölgyek a terembe kezdtek tódulni, mindegyik a rácsozat felé tartott és szemlélte a hangszereket. Hallottam a selyemruhák susogását, láttam azokat a legváltozatosabb színekben, veres, rózsaszín, sárga, zöld, fehér s a leginkább domináló kék színben. Észrevettem egypár apró lábacska is, míg a rácsozat telve volt belékapaszkodott aranyos bársony ujjakkal, a melyek gyémántjai ezernyi fényt vetettek a fülhomályba. Mindezek láttára és hallatára szívem csak úgy dobogott. Kezembe vettem hangszeremet, telve volt keblem érzéssel s ez érzést akartam hangszerem hurjain hallatni. Nem tudom, hogyan sikerült ez, de annyi bizonyos, hogy oly érzéssel és hévvel még sohasem játsztam életemben. Nagyön feltűnt a nőknek, hogy kottát sohasem vettem a kezembe, a körülmény igen naiv kérdésre adott okot, ugyanis azt kérdeztették tőlem, hogy ismerem-e a kottát? Igen „egy kissé” — volt a válaszom. A hosszantartó játék után, ugyan ilyen formalítások mellett kerültem ki a háremből, mielőtt az én rácsozatom kinyílt volna, a hölgyeknek el kellett távozniok; némelyik igen nyájasan tekintett felém s különösen egy, s ezt sohasem felejttem el, oly gyöngéd pillantásokat vetett reám, a melyek szíveig hatottak, s csak azután távozott el a rácsoktól, miután többször figyelmeztették a háremörök; ő volt az utolsó, a ki elhagyta a termet.

(*) A hangszerekről szóló cikkünk folytatását térhiány miatt jövő számunkra kellett hagynunk.

(*) Lapunk mai száma nem tőlünk függő körülmények miatt megkésett, miért olvasóink szíves elnézését kérjük.

— **Fiatal gyermekek lapelárusításra kiadóhiyatalunkban felvételnek.**

Idézetek s gondolatok.

„A nők, hogy úgy szóljunk, a gyakorlati erkölcsstan feltalálói.... A nőben több a szellem, férfiban több a lángész.”

Rousseau.

A jellem — szokás. Legtöbben azért nem tesznek szert rá, mert a mindennapi élet foglalkozásai mellett nem szakítanak időt a magok tanulmányozására és képzésére. Pedig ezt mindenki teheti, csak igazán akarja. „Qui habet tempus, habet vitam,” ez megfordítva nem kevésbé áll: Qui habet vitam, habet tempus.

A világ könnyen napirendre tér egy ember felett.

„Többszörre tudatlanságból vagyunk igaztalanok.”

Kérelem. Minden rendű és rangú ismerőseimet ezennel felkérem, hogy Zichermann H. cselédhúrczolt, ki reám nézve nem létező ember, ne is emlegessék előttem. Egyszersmind kijelentem, hogy e név utólszor szerepel lapom hasábjain. Győri József.

Szerkesztői üzenet.

M. J. iparos. Helyben. Személyesen sziveskedjék felkeresni szerkesztőségünket a hivatalos órákban.

Mai számunk tartalma: A társadalom ellenőrzése. — Kirándulás Debreczenből Fiuméba. — Írók és művészek kirándulása. — Nagy zene-ünnep Zürichben. — Költemények: A nyomor gyermeke. Rousseau. — Szemelvények Darwinból. — Apróságok. — Hirek. — Idézetek és gondolatok. — Szerk. üzenetek.

Győri József főszerkesztő.

Sípos Bálint segéd-szerkesztő.